

Mødet den 12. Decbr. 1918.

(For lukkede Døre).

Fraværende: N. Job. Laursen og Simonsen.

1. (J. Nr. 553—1918). Indstilling angaaende Besættelse af **Stillingen som Forvalter ved Aarhus Fattiggaard.**

Udsattes.

2. (J. Nr. 20⁸—1918). Indstilling angaaende Bortgivelse af **Handelsgartner Thomsen og Hustrus Legat.**

Udvalget indstiller at tildele de 8 Portioner, som forfalder til Udbetaling i Julen 1918, til følgende:

1. Gartner Jensens sep. Hustru **Karen Marie**, Sjællandsgade 40.
2. Gartner Hansens Enke, **Helgolandsgade 18.**
3. Gartner N. P. Møllerup, **Banegaardsgade 2.**
4. Gartner Jespersens Enke, **Vesterbrogade 88.**
5. Enke Knudsine Jusjong, **Mindegade 19.**
6. Tømrer M. Nielsen, **Montanagade 56.**
7. Garver A. Chr. Andersen, **Vestergade 53.**
8. Arbejdsmand S. P. **Hansens** sep. Hustru, **Jægergaardsvej 114.**

Indstillingen vedtoges.

3. (J. Nr. 20¹²—1918). Indstilling angaaende Bortgivelse af **Skomagermester Chr. Jensen og Hustrus Legat.**

Udvalget indstiller, at de 2 ledige Portioner tildeles følgende:

1. Enke Kristine Christoffersen, Ryesgade 25¹.

2. Mekaniker Ole Hansen, Lollandsgade 21¹.

Indstillingen vedtoges.

4. (J. Nr. 20¹¹—1918). Indstilling angaaende Bortgivelse af **Gaardejer Søren Nielsens Legat**.

Udvalget indstiller, at 4 ledige Portioner tildeles følgende:

1. Enke Caroline Ballund, Banegaardsgade 30.

2. Enke Mette Marie Hansen, Vestergade 77.

3. Enke Maren Jensen, Ny Munkegade 7 St.

4. Enke Thora Gyldenløve, Mejlgade 32 St.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 20¹⁰—1918). Indstilling angaaende Bortgivelse af **Frk. Abelone Sechers Legat**.

Udvalget indstiller at fordele de 120 Kr. saaledes, at hver af Ansøgerne faar 20 Kr., nemlig:

1. Fru Andrea Enemark, Absalonsgade 23.

2. Tjenestepige Mathilde Jensen, Ryesgade 24¹¹¹.

3. Syerske Karen Jensen, Marselisborg Alle 31.

4. Fru Marie Jørgensen, Bruunsgade 8.

5. Fru Else Lund, Willemoesgade 6.

6. Fru Kirsten Marie Sørensen, Niels Juelsg. 76.

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 20⁹—1918). Indstilling angaaende Bortgivelse af **Det krigerske Haandværkerlegat**.

Udvalget indstiller, at Legatrenten, 390 Kr., fordeles saaledes:

1. Tømrersvend Peter Brixen 50 Kr.

2. Maskinarb. N. Chr. Skjøth Nielsen 50 Kr.

3. Tømrerlærling G. Sten Mikkelsen 50 Kr.

4. Malerlærling Th. Ebbesen Pedersen 50 Kr.

5. Snedkersvend Aage Poul Hansen 50 Kr.

6. Billedskærerlærling Chr. Luchow Nielsen 50 Kr.

7. Elektromekanikerlærling C. Kofoed 50 Kr.

8. Malerlærling Estrid N. Pedersen 40 Kr.

Indstillingen vedtoges.

7. (J., Nr. 275—1918). Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse angaaende **Køb af ca. 105 Tdr. Land, tilhørende »A/S Grundarealer ved Aarhus Aa.«**

Fra nævnte Aktieselskab forelaa et Tilbud om at sælge den omtalte Jord til Aarhus Kommune paa følgende Vilkaar:

1. Overdragelsen omfatter:

- a. de paa vedlagte af Landinspektør O. S. Sørensen udfærdigede Rids indtegnede Parceller Matr. Nr. 2126 g af Aarhus Bygrunde og Matr. Nr. 7 b af Aarhus Markjorder af samlet Areal 23620 □ Al. med Undtagelse af det lille Areal af samme, der allerede er exproprieret af Kommunen til Ringgadens Gennemførelse.
- b. Det paa vedlagte af Landinspektør O. S. Sørensen udfærdigede Plads opførte Restareal af Matr. Nr. 17 c i Aaby af Areal..... 4142 □ Al.
- c. De paa vedlagte af Landinspektør O. S. Sørensen udfærdigede Rids opførte Jorder i Aaby af samlet Areal 1503465 □ Al. med Fradrag af de Arealer heraf, derefter Landinspektørens ved-

At overføre 1503465 □ Al. 27762 □ Al.

Overført 1503465 □ Al. 27762 □ Al.
lagte Erklæ-
ring af 17. ds.
allerede er
bortsolgt, og
som andrager 55457 □ Al.

————— 1448008 □ Al.

tilsammen c. 1475770 □ Al.
eller c. 105½ Td. Land, hvorved dog be-
mærkes, at Selskabet til Aaby Kirkegaards
Udvidelse har solgt til Aaby Kirke (under
Forbehold af Ministeriets Sanktion paa
Handelen) et Areal paa 5020 m², nemlig
Matr. Nr. 6 b, 6 c og 6 d af Aaby og den
nærmeste dette Matr. Nr. liggende Del af
Matr. 5 a sammesteds som vist paa Kortet
og at Selskabet derfor forbeholder sig dette
solgte Areal, saafremt Ministeriet godkender
Kirkens Køb af samme, medens Arealet i
modsat Fald medfølger i Handelen til
Kommunen.

2. Kommunens Overtagelse af Jorderne finder
Sted 11. December d. A., der betragtes som
Skæringsdag med Hensyn til Indtægter og
Udgifter.

Kommunen respekterer de om Jorderne
indgaaede Forpagtnings- og Lejekontrakter
og oppebærer som nævnt Lejen fra 11. De-
cember d. A.

3. Jorderne sælges med de samme Rettigheder
og Forpligtelser, hvormed de tilhører Sel-
skabet efter disses Adkomstdokumenter, dog
at Kommunen respekterer de paa Jorderne
hvilende Servituter samt de Kontrakter, som
Selskabet angaaende Jorderne har oprettet,
derunder

- a. Kontrakt med Enkefru B. Weis's Arvinger af 10. Maj 1905 med senere Paategning.
- b. Kontrakt af 7. November 1900 med Handelsgartner L. Chr. Diederichsen med senere Ændringer af 21., 22. og 24. November 1913.
- c. Kontrakt af 28. December 1907 med S. Frichs Eftf. med Ændringer af 24. November og 2. December 1913.
- d. Kontrakt af 22. November 1906 med Østjydske Bryggerier.
- e. Kontrakt med Fabrikant N. Johansen.
- f. Kontrakt af 30. April 1913 med Murermeister J. P. Hansen,

saaledes at de respekterer disse Servituter og Kontrakter og de ved samme for Selskabet stiftede Forpligtelser og fra Overtagelsesdagen at regne overtager og friholder Selskabet for enhver dette efter disse Kontrakter paahvilende Forpligtelser og Byrder af enhver Art.

4. I Købesum betaler Kommunen 4700 Kr. pr. Td. Land, som det paagældende Areal indeholder, i hvilken Henseende Landinspektør O. S. Sørensens foran angivne Arealberegning skal være bindende for begge Parter. Købesummen vil herefter blive 495850 Kr., dog med Reduktion for de forannævnte af Kommunen til Ringgaden exproprierede Arealer og eventuelt tillige for det betingelsesvis til Aaby Kirke solgte Areal.
5. Samtlige med Overdragelsen forbundne Omkostninger betales af Aarhus Kommune alene.

Nærværende Tilbud vil vi være bunden ved i een Maaned fra Dato, saaledes at vi, saafremt det inden dette Tidspunkt accepteres af Aarhus Kommune, snarest derefter forelægger det for

Selskabets Generalforsamling og der anbefaler det til endelig Vedtagelse. Noget Ansvar for, at Generalforsamlingen tiltræder det, kan vi naturligvis ikke paatage os eller Selskabet.

Tilbudet er naturligvis derhos betinget af, at Overenskomst om Overdragelsesdokumentets nærmere Formulering opnaas, og vi forbeholder ved denne Lejlighed saadanne Tilføjelser til og nærmere Udformning af de forannævnte Vilkaar, som vi maatte anse fornødne, idet nærværende Tilbud kun tilsigter at opstille Hovedvilkaarene for en eventuel Handel.

Efter Anmodning skal vi tilføje, at Selskabet af de oprindelige af dette erhvervede Jorder har bortsolgt de paa Landinspektør O. S. Sørensens forannævnte Erklæring ommeldte Parceller af samlet Areal 55457 Kv. Alen samt de paa Landinspektørens Rids over Matr. Nr. 17 c opførte frasolgte Dele af dette Matr. Nr. 79667 Kv. Aeln, i hvilket Areal dog er indbefattet udlagte Vejarealer.«

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde hertil gjort følgende Indstilling:

»Ved det i Lørdags her i Byen afholdte Møde med Trafikministeren og Folketingets Udvalg angaaende Aarhus Banegaard opnaaede man Tilsagn om, at Staten vilde overtage c. 45 Td. Land af de i foranstaaende Skrivelse omhandlede Arealer, der tilsammen udgør c. 105 Td. Land, til den Pris, Kommunen erhverver den for, til Inddragning under Statsbanernes Arealer i Mølleengen.

Da foranstaaende Tilbud fra »A/S Grundarealer ved Aarhus Aa« ifølge vedlagte Skrivelse af 23. Oktober d. A. kun er bindende indtil Torsdag den 19. d. M. Kl. 12 Middag, anmoder

Udvalget herved Byraadet om paa Mødet først-kommende Torsdag at tage Beslutning i Sagen og godkende Købet paa det foreliggende Grundlag, dog at Prisen fastsættes til 4650 Kr. pr. Td. Land.«

Møller forelagde Indstillingen, som gik ud paa at erhverve ca. 105 Tdr. Land af Arealerne i Aaby. Prisen var sat til 4700 Kr. pr. Td. Land, men efter nærmere Forhandling 4650 Kr. Grunden til Forslaget var en dobbelt. Man havde her i Aarhus i mange Aar savnet virkelige Fabrikskvarterer, og derfor havde man maattet frigive de saakaldte Kirkegaardsarealer til Byggegrunde. Men disse Arealer var ikke særlig heldige til Fabriksanlæg, idet det var vanskeligt at faa Spor anlæg derud, og Grundene tillige blev noget for dyre, saa det vilde blive ret vanskeligt at afhænde dem til dette Brug. Ved Køb af disse Arealer i Aaby kunde Byen faa Grunde, der passede bedre til Anlæg af Fabrikker, idet det var meget let at faa Spor derud, og Grundene tillige var meget billigere. Naar den nuværende vanskelige Tid var forbi vilde der forhaabentlig atter melde sig Folk, som havde Lyst til at bygge Fabrikker, og Aarhus trængte til Fornyelse i den Henseende. Den anden Grund til at købe Arealerne var, at Staten vilde erhverve ca. 45 Tdr. Land af Grundene. Man havde en Overenskomst med Statsbanerne om, at hvis Kommunen købte Jord i Aaby, og Staten havde Brug for noget deraf, skulde det afhændes til samme Pris, som Kommunen havde givet for det. Nu havde Statsbanerne altsaa ønsket at købe et saadant Stykke, og det var tiltraadt baade af Finansudvalget og Jernbaneudvalget. Hvis Kommunen ikke havde anden Interesse heraf end blot at sælge Jord til Indkøbspris, var

der jo ikke megen Anledning til Købet; men det var et Led i hele det store Banegaardsforslag, der nu var indbragt i Folketinget, og som sikkert alle vilde hilse med Glæde, idet Banegaardsforholdene i Aarhus fra at være blandt de sletteste i Landet vilde blive maaske de allerbedste. Forhaabentlig vilde der ogsaa blive anlagt Færgehavn Nord for Byen. Naar Aarhus nu efter Forslaget blev Gennemkørselsstation, vilde det bevirke, at nogle af Banens Værksteder maatte flyttes, og der var mange Byer, som havde arbejdet paa at faa dem fra Aarhus. Men det var dog af største Betydning at have Centralisation paa dette Omraade, og der var ogsaa godt Haab om, at Aarhus beholdt Værkstederne, men noget Løfte derom var ikke givet. Men saa var det ogsaa nødvendigt, at man havde godt beliggende Grunde, hvortil Værkstederne kunde flyttes. Tillige var det en ganske god Forretning for Kommunen; Byen var noget indsnævret mod Vest, og det var af Betydning at faa Byens Areal udvidet til denne Side. Det drejede sig jo ikke om noget særlig stort Areal, idet Statsbanerne tog ca. Halvdelen deraf. Prisen vilde blive ca. 480000 Kr., og deraf kom Staten altsaa til at betale omtrent 200000 Kr. Sagen havde nu været behandlet i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, og hele Udvalget var enigt om at anbefale Byraadet at tiltræde Indstillingen. Tilbudet fra Aktieselskabet forelaa dog kun under Forbehold af en Generalforsamlings Sanktion; men der var næppe nogen Tvivl om, at denne vilde godkende det. Til den Kritik af Udvalget, der var fremsat for aabne Døre, vilde Taleren sige, at naar man ikke havde indbudt flere til Forhandlingerne med Ministeren og Jernbaneudvalget, var det, fordi man var bange for at skade Sagen,

hvis der kom for mange med i Forhandlingerne, for Sagen var jo ikke til Ende endnu, og et Par af Banegaardsudvalgets Medlemmer havde i Folketinget kritiseret Overenskomsten og ment, at den var for fordelagtig for Aarhus. Udvalget havde derfor handlet ud fra de bedste Motiver, og Taleren vilde varmt anbefale Indstillingen, som den forelaa.

B e c h vilde til Møllers Redegørelse tilføje, at Udvalget ikke havde ført nogen som helst Forhandling om det nye Posthus, og der var i det hele ikke forhandlet om Sager, der vedrørte hele Byen, udover hvad Udvalget ved tidligere Byraadsforhandlinger havde faaet Mandat til. Angaaende Posthuset var der sket dette, at Generalpostdirektøren havde forespurgt Taleren, om man vilde være villig til at overlade Staten Ejendommen ved Bruunsbro paa samme Betingelser som til Kommunen. Taleren kunde ikke selv tage Standpunkt hertil, men havde lovet at henvende sig til sit Firma herom, og hvis dette gik ind paa en saadan Ordning, vilde Taleren selvfølgelig derefter henvende sig til Aarhus Byraad med Forespørgsel, om man var villig til at lade Staten indtræde i de samme Rettigheder, som Kommunen havde.

C h r i s t e n s e n vilde sige, at hvis Sagen ikke havde været saa vigtig for Aarhus Kommune, kunde han have sluttet sig til de Udtalelser, der kom fra Mikael Johansen og Brammer. De 4 Herrer i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse følte sig muligvis som de store Statsmænd, der skulde være forsigtige med at give de øvrige Byraadsmedlemmer Besked om Sagerne. Men der kunde dog maaske være andre af Medlemmerne, der havde lige saa megen Forstand paa disse Sager. Personbanegaarden havde to Gange været

omtalt i Byraadet, og den Sag var man klar over, men Sagen angaaende Købet af Aabygrundene havde slet ikke været drøftet. Det kunde muligvis nok være praktisk, at Kommunen var Mellemmand for Staten, naar denne skulde skaffe sig Arealer derude; men det var ikke nogen særlig god Forretning for Kommunen i Øjeblikket at købe de ca. 60 Tdr. Land. Den saakaldte Kirkegaardsjord laa sikkert godt nok for Anlæg af Fabrikker, og naar Jorderne blev afgravet, kunde der ogsaa nok faas Sporforbindelse dertil. Hvis saa nogen følte Trang til at bygge Fabrikker paa Aaby Mark, kunde de jo selv købe Grunde dertil; men Kommunen havde ingen Interesse af at sikre sig denne Jord, før der blev Tale om en Indlemmelse af Aaby. Det var dyre Arealer, og hvis de skulde ligge en halv Snes Aar, skulde man have en halv Gang mere for dem. Tilmed var Sagen saa lidt oplyst for Medlemmerne, at man næppe vidste, hvor Grundene laa, og Taleren kunde derfor ikke i Øjeblikket stemme for Køb af mere end de 45 Tdr. Land, som Statsbanerne skulde overtage. Hvad Forhandlingerne angik, syntes Taleren, at naar der havde været Byraadsmøde sidste Torsdag, lige før Jernbaneudvalget skulde komme, kunde man uden at risikere noget have givet Byraadet en Forklaring af, hvad Besøget egentlig gjaldt, og hvad det drejede sig om for Kommunen. Men Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse var i de sidste Aar blevet noget eneraadende med Hensyn til at tage Bestemmelser, og derfor var det maaske praktisk at udvide dette Udvalg f. Eks. med 2 Medlemmer. Udvalget var tillige saa optaget, at mange mindre Sager, som Køb af Byggegrunde og lignende, undertiden maatte ligge i lang Tid, ja indtil 3 Maaneder, uden

at der blev gjort noget ved dem. Der var efterhaanden blevet mange Rigsdagsmænd i Byraadet, og de var ikke i Stand til at røgte deres Hverv indenfor Kommunen, idet Statens Forhold blev Hovedsagen for dem. Men Byen kunde ikke i det lange Løb være tjent med en saadan Forretningsgang.

M i k a e l J o h a n s e n vilde først udtale en Beklagelse over, at denne Sag lige som sidst skulde føres for lukkede Døre. Det var ganske interessant at høre Møller anbefale den Sag, som han i 1909 var saa meget imod. Taleren kunde lige saa lidt som tidligere stemme for Forslaget. Der blev i 1909 talt meget om, at man ikke kunde paatage sig Ansaret for at slaa Forretningen i Stykker, da det siden vilde blive langt dyrere for Kommunen at erhverve disse Arealer; men nu viste det sig, at Jorden kunde købes lige saa billigt som for 9 Aar siden. Byen havde Grunde nok til Fabrikker, f. Eks. ogsaa den gamle Udstillingsplads, men der kom desværre ingen og vilde anlægge Fabrikker. Hvis Statsbanerne vilde købe Jord i Aaby, kunde de jo lige saa godt købe den selv, uden at Kommunen behøvede at blandes ind deri. Der var slet ikke nogen Grund for Byen til at købe disse Grunde, da man havde billig Jord nok, og Konsortiet vilde hellere end gerne sælge, selv om det skulde trække noget ud. I 1909, nogle Dage efter at Planen var forkastet i Byraadet, kunde man have købt det for det halve. Nu havde man i hvert Fald sparet Renterne i disse Aar. Taleren vilde altsaa anmode om at faa Spørgsmaalet behandlet for aabne Døre, saa Byens Borgere kunde faa at vide, hvad der skete, og der var intet andet at risikere derved, end at en anden Køber kunde komme og byde noget mere,

men det var der vist ingen Fare for. Det havde heller ikke saa megen Betydning nu at faa Aaby indlemmet, elter at man havde faaet den mellemkommunale Beskatning. Taleren vilde i alle Tilfælde stemme imod Købet, da Grundene var alt for dyre, og Byen faktisk ingen Brug havde for dem.

Møller vilde til Christensen sige, at han næppe var den, der havde haft det mindste Arbejde i Aarhus Byraad, og naar den Dag kom, da han ikke kunde udføre lige saa meget som de andre Byraadsmedlemmer, vilde han frasige sig Hvervet. Sagerne laa aldrig i 2—3 Maaneder; men selvfølgelig var der meget at bestille i dette Udvalg, fordi der skulde føres saa mange Forhandlinger, dog vilde det være uheldigt at gøre Udvalget større. Det var heller ikke til nogen Skade, at der var Rigsdagsmænd i Byraadet, for der havde netop om denne Sag været ført mange Forhandlinger, før Forelæggelsen i Rigsdagen, og naar Forslaget var blevet saa godt for Aarhus By, var Rigsdagsmændene ikke uden Skyld deri. Prisen for Grundene, ca. 35 Øre pr. Alen, kunde næppe kaldes høj, og Byen trængte til Grundene, netop fordi man manglede Fabriksgrunde, Kirkegaardsjorden vilde blive for dyr dertil, og at man skulde bruge Udstillingspladsen til Fabrikker, kunde næppe nogen for Alvor mene. Hvis Byen ikke købte Grundene nu, fik man dem sikkert aldrig til den Pris som nu, og Taleren vilde derfor meget anmode om at faa Sagen afgjort i Dag, hvordan saa Udfaldet end vilde blive; men som Sagen laa i Øjeblikket, vilde det sikkert være uklogt at slaa den i Stykker. At føre saadanne Forhandlinger om Køb og Salg for aabne Døre vilde næppe være heldigt.

Jakob Jensen vilde gøre Mikael Johansen opmærksom paa, at han slap for let over sin Udregning af, hvor meget Aarhus havde sparet i de 10 Aar, for han glemte, hvad Byen muligvis havde tabt ved den Gang at forkaste Salget. Hvis man havde købt Grundene for 9 Aar siden, havde Aaby nu været indlemmet i Aarhus eller i hvert Fald store Dele deraf, og Aarhus havde saa været Herre over Bebyggelsesforholdene i Aaby og havde ikke behøvet at faa deres W. C.-Vand gennem Byen. Men Indlemmelsen vilde sikkert komme inden ret længe, hvad ogsaa Sogneraadsmedlemmer derude antog. At bruge Udstillingspladsen til Fabrikker var ganske urimeligt, og hvad den mellemkommunale Beskatning angik, som Mikael Johansen talte om, saa var det kun Smaating, der ikke spillede nogen videre Rolle. Prisen for Grundene var blevet kaldt høj, men den var knap 35 Øre pr. Alen, og selv om Grundene ikke kunde udnyttes de første 20 Aar, vilde Prisen dog kun stige til det dobbelte, og allerede nu var der solgt Grunde derude, som grænsede lige op til det nævnte Areal, for 1,50 Kr. pr. Alen. Hvorvidt Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse tiltog sig for store Rettigheder, maatte det jo blive Byraadets Sag at afgøre. Christensen kunde jo i Partiets Gruppe foreslaa, at Taleren skulde gaa ud af Udvalget, og hvis der blev Flertal derfor, vilde han selvfølgelig gaa. Christensens Kritik af Rigsdagsmændene i Byraadet ramte ogsaa Simonsen, men Taleren vilde meget nødig se Simonsen forsvinde af Byraadet. Møllers Ord om, at det var godt, at Rigsdagsmændene havde Føling med Aarhus Byraad, vilde Taleren understrege; alle Byens Rigsdagsmænd havde gjort et godt Arbejde i denne Sag, og Resultatet blev, at Aarhus fik maaske de

bedste Kommunikationsmidler i Danmark. Det vilde blive dyrt, men det vilde ogsaa blive godt. Sagen var dog ikke færdig endnu, og enkelte Rigsdagsmænd havde flere Gange søgt at spænde Ben for Forslaget ved at hævde, at det var en daarlig Forretning for Staten, og der havde ligeledes været arbejdet paa at faa Værkstederne bort fra Aarhus. Den Plads, som oprindelig havde været bestemt til Værkstedsbygninger, kunde ikke bruges, fordi Grunden ikke kunde bære, og det var derfor naturligt, at Kommunen hjalp Statsbanerne til at faa en anden Plads. Efter Stadsingeniørens Beregning kunde Jorden derude efter Anlæg af Veje o. s. v. sælges med Fortjeneste for 2 Kr. pr. Alen, medens Kirkegaardsjorden vilde koste ca. 10 Kr. pr. Alen paa Grund af den store Afgravning. Men denne Sag stod igen i Forbindelse med saa meget andet, der ligesom laa i Luften, f. Eks. den nye Nordhavn, Hammelbanegaardens Henlæggelse under Hovedbanegaarden, en direkte Bane til Silkeborg o. s. v., saa det var umuligt at føre saadanne Forhandlinger for aabne Døre.

Bech antog, at Mikael Johansen efter de sidste Oplysninger var bleven klar over, at Sagen ikke egnede sig til Behandling for aabne Døre. Til Christensen vilde Taleren sige, at hvis man skulde nøjes med at købe den Del, som Statsbanerne skulde bruge, vilde Prisen selvfølgelig blive dyrere. Men den egentlige Grund til Udvalgets Forhandlinger var, at man var blevet klar over, at der virkelig var Fare for at faa Banens Værksteder flyttet fra Byen. Statsbanerne havde store Arealer liggende ved Esbjerg, og mange ønskede at lægge Værkstederne derned. Naar dette Forhold kom paa Tale, vilde Staten maaske forlange, at Aarhus Kommune, for at beholde Værkstederne,

skulde give gratis Areal til Anlægene; det vilde man nu undgaa ved at faa Staten til at købe det omtalte Areal, og naar der nu engang blev Tale om Værkstedernes Flytning, vilde disse Arealer ligge til Disposition. Man var tillige nødt til at købe det nu, for der var Liebhaveere til flere af Grundene, og hvis man ventede, kunde der let blive for store Huller i Arealet. Udvalget havde haft ret vanskelige Forhandlinger med Rigsdagens Udvalg, hvoraf flere gerne vilde have ændret Overenskomsten i en for Aarhus ugunstig Retning; men det var nu lykkedes at faa Udvalget med til Planen, saa Overenskomsten blev staaende, og Udvalget vilde anbefale Staten at købe Arealet i Aaby. Taleren vilde derfor varmt anbefale Byraadet at vedtage Købet nu; der var store Fordele at vinde derved, og Lejligheden kom næppe for tredje Gang.

Christensen tvivlede ikke om, at Bane-gaardsforholdene blev ordnet paa en god Maade, men sikkert ogsaa paa en meget dyr Maade, og man kunde nok være sikker paa, at Aarhus Kommune kom til at betale sin Del deraf. Men Kommunen var efterhaanden bleven spændt saa haardt for, at man snart blev nødt til at standse. Taleren havde ikke med sine tidligere Udtalelser specielt sigtet til Møller; men i det lange Løb var det sikkert uheldigt for Kommunen at have Folk i Byraadet, som havde for lidt Tid, og selv om det selvfølgelig kunde være til Gavn for Byraadet at have Medlemmer i Rigsdagen, saa var det vist nu blevet temmelig mange. Hvad Indlemmelsen af Aaby angik, saa var der for nogle Aar siden Tale om at levere Gas til Byen fra Aarhus, men Jakob Jensen var absolut imod en saadan Ordning. Nu havde Nabokommunerne selv bygget Gasvær-

ker, og hvis Indlemmelsen engang kom, vilde Aarhus komme til at affinde sig med disse. Jakob Jensen havde skiftet Standpunkt og lært at indse, at man ikke kan trække snævre Grænser for en By, men at man maa have et mere udvidet Syn paa Forholdene. Hvad Statsbaneværkstederne angik, var det en gammel Traver med disse Grunde i Esbjerg, hvortil en Del af Værkstederne kunde flyttes; men ingen af de ledende Mænd indenfor Statsbanerue vilde nogensinde gaa med til at flytte alle Værkstederne fra Aarhus; der kunde højst blive Tale om at flytte en Vognafdeling, men aldrig Maskinafdelingen. Men hvis nu f. Eks. Sønderjylland kom tilbage til Danmark, var det ikke sikkert, at det hele kunde centraliseres i Aarhus. At lægge Smaaaværksteder ude omkring ved forskellige Stationer, som der ogsaa havde været Tale om, var der næppe nogen Fare for, da det vilde blive alt for dyrt. Men hvis Værkstederne blev flyttet til Aaby vilde det til Dels forrykke Værdierne, og saa vilde den bedst lønnede Del af Arbejderne i Aarhus flytte til Aaby og Viby Kommuner. Til Bech vilde Taleren sige, at hvis de 45 Tdr. Land ikke kunde købes alene, havde Staten jo Lov til at ekspropriere, hvad den havde Brug for. Taleren maatte endnu engang beklage, at Medlemmerne havde for lidt Tid til at faa Sagerne ekspederede. Der havde været Skatteydere, som havde ønsket at købe Grunde, og som i $\frac{1}{2}$ Aar havde maattet vente paa Svar; ligeledes laa der en Skrivelse fra Haveejere, som ikke var blevet besvaret; ogsaa flere Lønsager havde ligget længe, og endelig havde man ikke haft Tid til at ordne Rationeringen af Kokes. En saadan Forretningsgang var i det lange Løb meget uheldig for Byen.

Mikaël Johansen tvivlede ikke om, at der var et godt Samarbejde mellem Udvalget og Statsbanerne; det kunde der jo sagtens være, naar Staten altid fik sin Vilje, og Aarhus kom til at betale Gildet, og saaledes vilde det sikkert ogsaa gaa her. Det var mærkeligt at høre Jakob Jensen omtale den mellemkommunale Beskatning, som han slet ikke regnede for noget. Angaaende Indlemmelse af Aaby vilde det næppe gaa saa nemt, som Jakob Jensen mente; i Læbæltekommissionen var Aaby slet ikke nævnt, og det vilde da ogsaa være naturligt først at indlemme Vejlbj, da det vilde have langt større Betydning for Aarhus, især hvis den mellemkommunale Beskatning ikke blev fornyet. Hvad Arealerne angik, var Prisen jo ca. 35 Øre pr. Alen; det kunde vist ikke forrente sig som Landbrug, og det vilde sikkert komme til at ligge længe saaledes. Hvis Sagen ikke maatte føres for aabne Døre, vilde den nok komme frem ved en anden Lejlighed.

Brøndum oplyste, at Prisen for Jorden androg ca. 33 Øre pr. Alen, og som Havebrug kunde de $\frac{2}{5}$ af Summen forrentes, saa Risikoen vilde sikkert blive minimal i Sammenligning med den Gevinst, Kommunen kunde faa ved at afhænde Grundene til Fabriksanlæg, saa hvis der efter Krigen kom Fart i Udviklingen, som man jo regnede med, vilde det næppe blive nogen daarlig Spekulation for Kommunen. Naar der allerede nu solgtes Grunde ved Siden af Arealet for ca. det femdobbelte, var det et godt Tegn paa, at Prisen var lav. Men man kunde sagtens lave Skræmmebilleder, for der var jo en Risiko ved alt, hvad Byen foretog sig med Henblik paa Fremtiden. Købet af Marselisborg var en udmærket Forretning for Byen, men dengang var der ogsaa mange, som

havde Betænkeligheder ved at gaa med dertil. Udvidelsen af Byen var hidtil gaaet i Syd og Nord, fordi Byen ikke havde haft Grunde mod Vest, og hvis det skulde fortsættes, fik Byen en uheldig Form. Der var ogsaa en Mulighed for at faa Aaen gjort sejlbar, saa der kunde blive en Slags Kanalfart derop, og det vilde yderligere forhøje Værdien af Grundene. Byen burde staa rustet overfor den Fredsperiode, som nu kom, og man burde ikke indsnævre sit Syn ved at se paa den øjeblikkelige Udgift, eller gøre sin Stilling afhængig af, hvorvidt man havde været med til disse Forhandlinger eller ikke. Taleren var i Almindelighed Tilhænger af Forhandling for aabne Døre, men ikke, naar det drejede sig om Køb af Grunde.

Jakob Jensen kunde slutte sig til Brøndums Udtalelser med Hensyn til Prisstigningen paa Grundene. De samme Betænkeligheder var kommet frem, da man skulde købe Marselisborg, og det blev kun vedtaget med knebent Flertal. Det gjaldt i det hele taget for en By at have et saa stort Bælte uden om sig som muligt for derigennem at kunne bestemme Udviklingen. Hvad Kalkulationspriserne ved Salg af Jorden angik, saa var de udregnede af den kommunale Embedsmand, som altid foretog disse Beregninger, og han plejede ikke at regne forkert. Statsbanerne kunde selvfølgelig ekspropriere, men der maatte dog en Lov til først, og det vilde tage lang Tid. Naar Taleren var beskyldt for Snæversynethed, vilde han minde om, at Aarhus var den første By, som ophævede Læbæltet, og det vidnede ikke derom. Naar der var sagt, at Udvalget burde have givet disse Oplysninger paa sidste Byraadsmøde, var Taleren af den modsatte Mening, for hvor der stod saa store Interesser paa Spil, vilde Situationen altid

skifte fra Tid til anden, og man blev nødt til at lempe sig efter hinanden for at opnaa det bedst mulige Resultat.

M i k a e l J o h a n s e n kunde give Brøndum Ret i flere af hans Udtalelser. Selvfølgelig maatte Forhandlinger om Køb og Salg ofte føres for lukkede Døre; men her var der aldeles ingen Fare ved at forhandle for aabne Døre. Med Hensyn til Byens Udvikling mod Syd og Nord skyldtes det ganske simpelt, at Byen laa ved Havet; saa vilde Bebyggelsen altid følge Stranden, og det vilde den sikkert blive ved med; der blev næppe nogen Sinde Tale om nogen større Udvidelse mod Vest.

Indstillingen vedtoges med 13 Stemmer mod 1.

8. (J. Nr. 535—1918). Andragende fra Skolebestyrer A. Hansen om **Kommunens Støtte til en paa-tænkt Flytning af den private Realskole** ved Ydelse af Garanti for et 3. Prioritetslaan.

Fra Skoleudvalget forelaa følgende Udtalelse:

»Skoleudvalget ønsker ikke at udtale sig om det foreliggende Spørgsmaal, men overlader til det ærede Byraad at træffe Bestemmelse om, hvorvidt A. Hansens Anmodning skal imødekommes eller ikke.«

Kunde ikke bevilges.

9. (J. Nr. 12¹⁸—1918). Indstilling angaaende Tildeling af **Alderdomsunderstøttelser**.

Indstillingen vedtoges.

10. (J. Nr. 558—1918). Ansøgning fra Timelærerinde ved Aarhus kommunale Skolevæsen Frieda Madsen om **Afsked** fra 1/1 1919.

Andragendet var anbefalet af Skolekommissionen.

Tiltraadtes.

11. Formanden meddelte med Hensyn til Sagen mellem Aarhus Oliefabrik og Byraadet, at der forelaa en lang juridisk Afhandling fra Højesteretssagfører Vagn Aagesen, som tilraadede at appellere.

Det vedtoges at appellere Sagen.

12. Med Hensyn til Laanet til Gudenaacentralen oplyste Formanden, at man havde ønsket de forskellige Laan specificeret, og der var derfor tilført Protokollen følgende:

»Det vedtoges at bemyndige Formanden, Borgmester Drechsel, til i Henhold til Indenrigsministeriets Samtykke i Skrivelse af 3. December med samme forbindende Virkning for Byraadet, som om samtlige Medlemmer af Raadet havde underskrevet, at underskrive Garanti-paategning paa Aarhus Købstadkommunes Vegne paa følgende Obligationer fra Andelsselskabet »Gudenaacentralen«, nemlig:

1	Obligation,	stor	1500000 Kr. til »Bikuben«,
			København.
1	—	—	1500000 Kr. til »Sparekassen
			for København og Omegn«.
1	—	—	1000000 Kr. til Livsforsik-
			ringsanstalten »Hafnia«, Kø-
			benhavn.
1	—	—	1000000 Kr. til »Dansk Folke-
			forsikringsanstalt«, Køben-
			havn.
1	—	—	500000 Kr. til »Dansk Arbej-
			derbank«, København«.
-